

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی و استعداد‌های درخشان

شیوه‌نامه اجرائی آیین‌نامه یکپارچه آموزشی دانشگاه کاشان

به همراه تبصره‌های الحاقی موارد تفویض اختیار شده به دانشگاه

برای دوره‌های تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری

مهرماه ۱۴۰۲

مقدمه

با استناد به قانون اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۳/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی و در راستای حفظ و ارتقاء کیفیت آموزشی در نظام آموزش عالی کشور و تحقق گام دوم انقلاب اسلامی، مرجعیت علمی و مشارکت دانشگاه‌ها در تمدن‌سازی با رویکرد حکمتی و دانایی محور، آیین‌نامه یکپارچه مقررات آموزشی دوره‌های تحصیلی تدوین شد. این آیین‌نامه در دو بخش عمومی و اختصاصی همراه با پیوست تعاریف، تنظیم شده است و در سطح کلیه زیر نظام‌های آموزش عالی، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی که به نحوی مسئول پذیرش، آموزش و بالندگی دانشجویان هستند، به اجرا گذاشته می‌شود.

ماده ۱. هدف

هدف از تدوین این آیین‌نامه، انتظام بخشیدن به امور تحصیلی دانشجویان از طریق تعیین چارچوب قانونی برای اجرای هماهنگ، یکپارچه و صحیح برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های کشور به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص، متعهد، آشنا با علم و آخرین دستاوردهای علمی، و منطبق با نیازهای جامعه، در راستای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های موجود برای ارتقای سطح کیفی آموزش و پژوهش در دوره‌های تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی است.

بخش نخست: مواد عمومی

ماده ۲. شرط ورود به دانشگاه، تائید شایستگی‌های علمی و عمومی از طریق پذیرفته شدن در آزمون ورودی (که توسط سازمان سنجش آموزش کشور برگزار می‌شود) و یا کسب پذیرش از دانشگاه طبق ضوابط و مقررات مصوب وزارت است.

ماده ۳. آموزش در دانشگاه مبتنی بر نظام ترمی-واحدی است.

ماده ۴. دانشگاه موظف است در رشته‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی و دوره‌ای که مجوز آن را از شورای گسترش آموزش عالی وزارت دریافت نموده است، دانشجو بپذیرد و فقط برنامه‌های آموزشی و درسی را که بر اساس ضوابط ابلاغی وزارت و مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی تدوین گردیده است اجرا نماید.

ماده ۵. چگونگی و ترتیب ارائه تمامی دروس هر دوره و هر رشته مطابق آخرین برنامه درسی مصوب شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه کاشان با رعایت پیش‌نیاز (تقدم و تأخر) هر درس است.

تبصره ۱: دانشجو در آخرین نیم سال تحصیلی که منجر به دانش‌آموختگی می‌شود، از رعایت مقررات مربوط به این ماده معاف است.

ماده ۶. در صورت به دست نیامدن نمره قبولی در خارج از سنوات مجاز تحصیلی در هر درس یا حذف غیرموجه درس به تشخیص دانشگاه، دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین آن، موظف به پرداخت هزینه درس مطابق تعرفه مصوب هیئت امنای دانشگاه است.

❖ تبصره الحاقی ماده ۶:

در صورتی که دانشجو به هر دلیلی یک درس را بیش از یک بار اخذ نماید موظف به پرداخت هزینه آن طبق صورت جلسه هیئت امناست.

ماده ۷. شرکت دانشجو در تمام جلسات کلاس درس الزامی است.

تبصره ۱. اگر دانشجو در درسی بیش از ۳/۱۶ جلسات کلاس و یا در جلسه امتحان پایان نیمسال همان درس، غیبت کند، نمره آن درس صفر ثبت می‌شود. در صورتی که به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه، غیبت دانشجو موجه تشخیص داده شود، آن درس صفر و نمره آن، از مجموع درس‌های آن نیمسال حذف می‌شود.

تبصره ۲. نظارت بر رعایت نظم و انضباط آموزشی و مقررات دانشگاه توسط دانشجو در کلاس درس بر عهده مدرس درس می‌باشد. مدرس درس موظف به ثبت حضور و غیاب دانشجویان در هر جلسه و گزارش آن مطابق ضوابط دانشگاه است و دانشگاه موظف است نسبت به ثبت الکترونیکی آمار برگزاری کلاس‌ها و حضور و غیاب دانشجویان اقدام نماید.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۷:

۱. موجه شدن غیبت امتحانی تنها در صورت داشتن دلایل پزشکی یا حوادث، تا حداکثر یک هفته پس از برگزاری امتحان و با تأیید مرکز مشاوره، سلامت و سبک زندگی دانشگاه و معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده امکان‌پذیر است.

۲. چنانچه دانشجویی در امتحان تئوری دروس کارگاهی و آزمایشگاهی غیبت داشته باشد، ارزشیابی، با توجه به سهم بخش عملی آن دروس صورت می‌پذیرد.

ماده ۸. پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس، توسط مدرس همان درس و بر اساس حضور، شرکت در فعالیت‌های کلاسی، انجام تکالیف درس و نتایج امتحانات ارزشیابی می‌شود.

تبصره ۱. برگزاری آزمون کتبی برای درس‌های نظری الزامی است

تبصره ۲. مدرس درس موظف است نمرات دانشجویان مقطع کارشناسی را حداکثر ده روز و نمرات مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی را حداکثر تا ۲۰ روز پس از برگزاری آخرین امتحان هر نیمسال و پس از رسیدگی به اعتراضات دانشجویان و رفع اشتباهات احتمالی، در سامانه پویای دانشگاه ثبت نهایی نماید.

تبصره ۳. مدرس درس موظف است برگه‌های امتحانی و سایر فعالیت‌های درسی و مستندات آزمون در هر درس را پس از پایان امتحانات به‌عنوان سوابق درس تا حداقل یک نیمسال تحصیلی نزد خود نگهداری نماید.

تبصره ۴. نمره هر یک از دروس پس از انقضای مدت مذکور و اعلام به آموزش کل غیرقابل تغییر می‌باشد.

تبصره الحاقی ماده ۸:

۱. نمره آزمون پایانی کتبی درس نظری، حداقل باید ۴۰٪ نمره کل را باشد مگر آنکه در سرفصل مصوب درس شیوه ارزیابی به شکل دیگری بیان شده باشد.

۲. حداکثر مهلت اعلام نمره دروس پروژه، پروژه تحقیقاتی، پژوهش‌های انفرادی، کارآموزی و طرح‌نهایی اخذشده در نیمسال اول، تا سی و یکم شهریور و اخذشده در نیمسال دوم، تا سی‌ام بهمن سال بعد است. در غیر این صورت نمره صفر برای دانشجو ثبت خواهد شد.

ماده ۹. سقف مدت مجاز تحصیل در هر دوره محدود است و با اتمام سنوات مجاز، امکان تحصیل در آن دوره از دانشجوی سلب می‌شود و دانشجوی محروم از ادامه تحصیل می‌شود.

تبصره ۱. مدت مجاز مرخصی‌های بدون احتساب سنوات که مطابق ضوابط دانشگاه قابل استفاده برای دانشجوی می‌باشد به شرح زیر است:

- مرخصی زایمان برای هر فرزند (مطابق قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب مجلس شورای اسلامی)، یک نیمسال در طول دوره بارداری و حداکثر ۴ نیمسال پس از زایمان برای مادران دانشجوی دارای فرزند زیر دو سال؛
- مرخصی پزشکی، حداکثر دو نیمسال تحصیلی؛
- سایر مصادیق مرخصی تحصیلی (مانند مأموریت همسر یا والدین و ...) حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی.

ماده ۱۰. دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، باید درخواست انصراف خود را شخصاً یا از طریق وکیل قانونی خود و به صورت رسمی به آموزش دانشگاه تسلیم کند. دانشجوی مجاز است فقط برای یک‌بار و تا حداکثر دو ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. در غیراینصورت، پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می‌شود.

تبصره ۱: تصمیم‌گیری در مورد بازگشت به تحصیل دانشجوی منصرف از تحصیل در محدوده سنوات مجاز تحصیلی و به شرط امکان اتمام واحدهای باقیمانده در سنوات مجاز تحصیلی باقیمانده صرفاً بر عهده شورای آموزشی دانشگاه است.

تبصره ۲. عدم انتخاب واحد در هر نیمسال توسط دانشجوی به‌عنوان انصراف از تحصیل بوده و در صورت عدم پیگیری دانشجوی و عدم تعیین تکلیف و وضعیت آموزشی دانشجوی در آن نیمسال تحصیلی، در پایان همان نیمسال تحصیلی در وضعیت دانشجوی به‌عنوان انصراف از تحصیل اعمال می‌شود.

❖ تبصره‌های الحاقی به ماده ۱۰:

۱- چنانچه دانشجوی هزینه پرداز درخواست انصراف خود را حداکثر تا قبل از دو ماه از سپری شدن نیمسال تحصیلی ارائه دهد، ملزم به پرداخت شهریه ثابت است و اگر بعد از زمان یاد شده باشد، لازم است شهریه به صورت کامل پرداخت گردد.

۲- چنانچه دانشجوی روزانه با آموزش رایگان در هر بازه زمانی از نیمسال از ادامه تحصیل انصراف دهد، ملزم به پرداخت هزینه آموزش رایگان کل نیمسال به حساب سازمان امور دانشجویان می‌باشد.

ماده ۱۱: دانشجویی که در هر نیمسال در یک یا چند درس نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسال‌های بعدی، درس یا دروس مذکور را با نمره قبولی بگذراند، نمره یا نمره‌های مردودی قبلی در ریزنمرات تحصیلی دانشجوی ثبت شده و این نمره‌ها در میانگین نیمسال و کل دوره محاسبه می‌شود.

تبصره ۱. دانشگاه مجاز است با درخواست کتبی دانشجوی مبنی بر بلااثر نمودن نمره حداکثر یک درس مردودی از میانگین کل دوره موافقت نماید. نمره مردودی درس مذکور در ریزنمرات ثبت و در میانگین نیمسال تحصیلی محاسبه می‌شود. درخواست کتبی دانشجوی و حذف درس مردودی صرفاً پس از قبولی در آن درس قابل انجام است. گذراندن دروس با استفاده از ماده مذکور، مشروطی دانشجوی در نیمسال‌های قبل را خنثی نمی‌کند و شورای هدایت استعدادهای

درخشان وزارت مجاز است دانشجویی را که از این تبصره استفاده می‌نماید و به‌واسطه آن حائز شرایط استعداد درخشان می‌شود را از شمول تسهیلات خود خارج نماید.

تبصره ۲. تسهیلات این ماده شامل دانشجویانی که به دلیل تقلب و یا حکم انضباطی، نمره مردودی دریافت می‌کنند، نمی‌شود.

ماده ۱۲. معادل سازی نمرات دروس گذرانده شده برای دانشجویان انصرافی، اخراجی، تغییر رشته‌ای، انتقالی و یا تغییر رشته توأم با انتقال، با رعایت موارد زیر انجام می‌شود.

الف) از زمان گذراندن آن درس بیش از ۵ سال نگذشته باشد و حداقل نمره قابل قبول (در دوره کاردانی و کارشناسی ۱۲، در دوره کارشناسی ارشد ۱۴ و در دوره دکتری تخصصی ۱۶) را در دانشگاه یا رشته مبدأ کسب کرده باشد.

ب) دروس از دوره یا دوره‌هایی که منتج به اخذ یک مدرک تحصیلی رسمی شده باشد نمی‌تواند معادل سازی شود.

ج) به‌منظور جلوگیری از تضییع حقوق دیگر دانشجویان، دانشگاه بایستی بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای آموزشی دانشگاه برای معادل سازی نمرات که در زمان درخواست دانشجوی، کتباً به وی اطلاع رسانی می‌کند، ضریب معادل سازی نمرات را بر اساس کیفیت و ویژگی‌های دانشگاه یا رشته مبدأ و مقصد تعیین و اعمال نماید و نمره معادل سازی شده در نمرات دانشگاه مقصد درج شود.

د) به ازای ۱۴ تا ۲۰ واحد از دروس معادل سازی شده ۱ نیم سال از سنوات مجاز تحصیلی دانشجوی در دوره کاردانی و کارشناسی کاسته می‌شود.

ه) برای دانشجوی کارشناسی ارشد به ازاء معادل سازی ۸ تا ۱۲ واحد درسی، یک نیمسال تحصیلی از سنوات مجاز تحصیل وی کسر می‌شود.

ی) برای دانشجوی کارشناسی ارشد به ازاء معادل سازی ۶ تا ۸ واحد درسی، یک نیمسال تحصیلی از سنوات مجاز تحصیل وی کسر می‌شود.

ماده ۱۳. برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درباره، چگونگی اعلام و ثبت نمره، زمان حذف و اضافه، حذف اضطراری دروس، نحوه اعتراض به نتایج امتحانات، تاریخ تجدیدنظر و دیگر موضوعات اجرایی، مطابق تقویم آموزشی دانشگاه کاشان خواهد بود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۱۳:

انتخاب واحد پس از بازه زمانی مندرج در تقویم آموزشی نیم سال، مستلزم پرداخت جریمه است. طبق تعرفه مصوب هیئت امناست.

بخش دوم: مواد اختصاصی

الف- دوره تحصیلی کارشناسی پیوسته

ماده ۱۴. مدت مجاز تحصیل در دوره‌های تحصیلی در دوره کارشناسی پیوسته ۸ نیمسال است.

تبصره ۱. دانشگاه اختیار دارد، مدت مجاز را برای دوره کارشناسی پیوسته حداکثر تا ۲ نیمسال افزایش دهد.

تبصره ۲: در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ این ماده و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه، پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات غیرمجاز، طبق تعرفه هیئت‌امنائی دانشگاه است و با یک نامه موضوع در

دستور کار هیات امانا قرار گیرد.

تبصره ۳. نیمسال‌هایی که دانشجو بابت افزایش سنوات، شهریه پرداخت می‌کند از مدت تعهد خدمت آموزش رایگان وی کسر می‌شود.

تبصره ۴. حداقل مدت مجاز برای دانش‌آموختگی در دوره کارشناسی پیوسته ۶ نیمسال تحصیلی می‌باشد.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۱۴:

افزایش مدت مجاز تحصیل دانشجو برای نیمسال نهم و دهم در اختیار شورای آموزشی دانشگاه، و برای نیمسال یازدهم و بعدازآن در اختیار کمیسیون بررسی موارد خاص است.

افزایش مدت مجاز تحصیل دانشجویان شاهد و ایثارگر تا نیمسال یازدهم در اختیار شورای آموزشی دانشگاه و برای نیمسال دوازدهم و بعدازآن در اختیار کمیسیون بررسی موارد خاص است.

ادامه تحصیل دانشجوی پسر مشمول خدمت نظام‌وظیفه در نیمسال یازدهم و بعدازآن، منوط به موافقت نظام‌وظیفه در خصوص سنوات ارفاقی است.

دانشجو می‌تواند با رعایت سنوات مجاز تحصیل، حداکثر دو نیمسال از مرخصی تحصیلی و حذف نیمسال استفاده کند که هر دو آن با احتساب در سنوات می‌باشد.

شهریه نیمسال نهم و بعدازآن مطابق تعرفه مصوب هیئت‌امنا دانشگاه است.

ماده ۱۵. تحصیل هم‌زمان دانشجوی دوره کارشناسی به شیوه حضوری در کلیه دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) و کلیه دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

تبصره ۱. دانشجوی دوره کارشناسی می‌تواند هم‌زمان در شیوه‌های غیرحضوری کاردانی و کارشناسی که منتهی به مدرک تحصیلی رسمی می‌شود، تحصیل کند.

تبصره ۲. تحصیل هم‌زمان دانشجویان استعدادهای درخشان دوره کارشناسی بر اساس مصوبات شورای هدایت استعدادهای درخشان وزارت انجام می‌شود.

ماده ۱۶. نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۰ و میانگین کل قابل قبول در هر نیمسال ۱۲ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۲ باشد؛ آن نیمسال، مشروط تلقی می‌شود. چنانچه دانشجو در دوره کارشناسی پیوسته ۳ نیمسال اعم از متوالی یا متناوب، مشروط شود از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۱. تعداد واحدهای درسی قابل اخذ توسط دانشجو و شرایط آن در نیمسال پس از مشروطی مطابق ضوابط دانشگاه مندرج در شیوه‌نامه اجرایی دانشگاه (موضوع ماده ۵۱ این آیین‌نامه) و با رعایت مفاد ماده ۱۷ این آیین‌نامه انجام می‌شود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۱۶:

چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۲ باشد، دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می‌شود و در نیمسال بعدی حداکثر می‌تواند تا ۱۴ واحد درسی انتخاب کند.

ملاک بررسی وضعیت مشروطی، تعداد واحد باقی‌مانده آن نیمسال و بدون در نظر گرفتن تعداد واحد دروسی است که غیبت امتحانی آن‌ها موجه شده است.

ماده ۱۷. انتخاب حداقل ۱۲ واحد درسی در هر نیمسال تحصیلی برای دانشجو الزامی است.

تبصره ۱. حداکثر واحد درسی قابل اخذ در هر نیمسال تحصیلی ۲۰ واحد و در بازه تابستان ۶ واحد است.

تبصره ۲. اگر میانگین نمرات دانشجویی در نیمسال تحصیلی حداقل ۱۷ باشد، با تأیید گروه آموزشی در نیمسال تحصیلی بعد می‌تواند حداکثر تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.

تبصره ۳. در نیمسال تحصیلی آخر که دانشجو حداکثر ۲۴ واحد درسی باقیمانده دارد می‌تواند صرف‌نظر از میانگین کل (کمتر از ۱۰ نباشد) و مشروطی، تا ۲۴ واحد درسی را اخذ نماید.

تبصره ۴. در شرایط خاص که دانشجو با گذراندن حداکثر ۸ واحد درسی دانش آموخته می‌شود، با تأیید گروه آموزشی، می‌تواند واحدهای مذکور را در بازه تابستان اخذ کند.

تبصره ۵. بازه تابستان، به‌عنوان نیمسال تحصیلی محسوب نمی‌شود. نمرات دروسی که دانشجو در بازه تابستان می‌گذراند، تنها در میانگین کل دانشجو محاسبه می‌شود و نمرات کسب‌شده در بازه تابستان، مشمول ضوابط مشروطی این آیین‌نامه یا تبصره ۲ این ماده نمی‌شود.

تبصره ۶: نمرات دانشجو در نیمسالی که الزاماً کمتر از ۱۲ واحد انتخاب می‌کند و کسر بودن واحدها خارج از اراده اوست، همانند دروس بازه تابستانی در میانگین کل او محاسبه می‌شود و چنانچه میانگین نیمسال کمتر از ۱۲ کسب کند آن نیمسال جزو مشروطی محسوب نمی‌شود و همچنین در صورت کسب میانگین بالای ۱۷ مشمول تبصره ۲ همین ماده نمی‌شود. ولی آن نیمسال جزو حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجو محسوب می‌شود.

تبصره ۷. دانشجو نمی‌تواند هم‌زمان از مفاد تبصره ۳ و ۴ این ماده استفاده کند.

تبصره ۸. در صورتی که دانشجو برای دانش آموختگی حداکثر دو درس نظری تا سقف ۴ واحد درسی باقیمانده داشته باشد، با تأیید گروه آموزشی می‌تواند آن دو درس را به‌صورت معرفی به استاد در آن نیمسال تحصیلی یا بازه تابستان اخذ کند.

تبصره ۹. چنانچه دانشجو قبلاً یک درس عملی - نظری را اخذ ولی نمره قبولی کسب نکرده است اما دوره عملی آن درس را گذرانده باشد، می‌تواند با رعایت مفاد تبصره ۸ این ماده بخش نظری آن درس را به‌صورت معرفی به استاد اخذ نماید.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۱۷:

دانشجو می‌تواند در زمان حذف و اضافه هر نیمسال، حداکثر ۳ درس انتخابی خود را حذف، و سه درس جدید اضافه نماید؛ مشروط بر آنکه تعداد واحدهای باقیمانده وی کمتر از ۱۲ واحد و بیش از ۲۰ واحد نشود.

در شرایط خاص، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی با درخواست کتبی دانشجو و تأیید شورای آموزشی دانشکده قبل از شروع امتحانات و با احتساب در سنوات تحصیلی امکان‌پذیر است.

چنانچه میانگین نمرات یک نیمسال دانشجو ۱۷ و بالاتر از آن باشد، می‌تواند برای نیمسال بعدی حداکثر تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.

چنانچه دانشجو در نیمسال آخر برای دانش آموختگی، حداکثر ۲۴ واحد درسی باقی داشته باشد، به‌شرطی که میانگین کل وی بالای ۱۰ باشد، می‌تواند تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.

چنانچه تعداد واحد گذرانده دانشجو هنگام دانش آموختگی بیش از تعداد واحدهای مصوب رشته تحصیلی وی باشد،

هزینه واحدهای مازاد، بر اساس نرخ شبانه از او دریافت می‌گردد. به هر ترتیب واحدهای مازاد در معدل کل دانشجوی لحاظ نخواهد شد. واحد مازاد با تشخیص مدیر گروه و طبق سرفصل انجام خواهد شد

ماده ۱۸: دانشجو می‌تواند در صورت موافقت دانشگاه، دو هفته قبل از شروع امتحانات پایان نیمسال، صرفاً یک درس نظری را در بازه زمانی تعیین شده توسط دانشگاه، حذف کند.

تبصره ۱. در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجوی موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجوی از حدنصاب شود، آن نیمسال به‌عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود. چنانچه در این نیمسال، دانشجو میانگین کمتر از ۱۲ را کسب کند آن نیمسال جزو مشروطی محسوب نمی‌شود و همچنین در صورت کسب میانگین بالای ۱۷ مشمول تبصره ۲ ماده ۱۷ نمی‌شود.

تبصره ۲. اخذ مجدد درس موضوع این ماده و عدم تأیید عذر موجه دانشجوی توسط دانشگاه، با پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت اخذ مجدد این درس، مطابق مصوبه هیئت‌امنای دانشگاه امکان‌پذیر است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۱۸:

۱- در صورت اضطرار، دانشجو می‌تواند تا دو هفته قبل از شروع بازه امتحانات پایان نیمسال، صرفاً یک درس را با تأیید گروه آموزشی حذف کند، به شرطی که تعداد واحدهای باقیمانده دانشجوی کمتر از ۱۲ واحد نشود.

ماده ۱۹. دانشجو می‌تواند با رعایت سنوات مجاز تحصیل، در دوره کارشناسی پیوسته تا دو نیمسال با تقاضای کتبی و موافقت دانشگاه از مرخصی تحصیلی با احتساب در سنوات مجاز تحصیلی استفاده نماید.

ماده ۲۰. دانشجوی دوره کارشناسی پیوسته می‌تواند در صورت دارا بودن شرایط زیر «در دانشگاه کاشان» و در صورت موافقت دانشگاه، مشروط به امکان ادامه تحصیل در «سنوات مجاز باقیمانده»، رشته تحصیلی خود را تغییر دهد.

۱. نمره اکتسابی دانشجوی در آزمون سراسری گروه آزمایشی ذی‌ربط از نمره خام آخرین فرد پذیرفته‌شده در آن رشته/گرایش در دانشگاه و در سال پذیرش (با تأیید سازمان سنجش آموزش کشور)، کمتر نباشد.

۲. ادامه تحصیل متقاضی در رشته قبلی از نظر مقررات آموزشی بلامانع باشد.

۳. حداقل ۱/۶ و حداکثر ۲/۳ واحدهای درسی دوره را گذرانده باشد.

۴. دانشجو در هر دوره تحصیلی فقط یک‌بار می‌تواند با رعایت ضوابط تغییر رشته دهد.

تبصره ۱. تغییر رشته یا گرایش در دوره کاردانی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته، فقط در رشته‌ها یا گرایش‌های همان مجموعه امتحانی مجاز است.

تبصره ۲. در صورت تغییر رشته، معادل‌سازی دروس مطابق با ضوابط ماده ۱۲ این آیین‌نامه قابل انجام است.

تبصره ۳. تغییر رشته دانشجویی که پذیرش وی در دوره تحصیلی از طریق بدون آزمون (پذیرش با سوابق تحصیلی) باشد به رشته‌هایی که پذیرش در آنها از طریق آزمون سراسری صورت گرفته باشد (پذیرش با آزمون)، ممنوع است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۲۰:

تغییر رشته با توجه به شرایط و ضوابط زیر صورت می‌پذیرد:

- ۱- متقاضی باید در آزمون سراسری سال ورود، حدنصاب رشته موردنظر را در دانشگاه کاشان یا دانشگاه مقصد (در صورت انتقال توأم با تغییر رشته) کسب کرده باشد.
  - ۲- متقاضی می‌بایست موافقت گروه آموزشی مبدأ و مقصد را برای تغییر رشته یا انتقال توأم با تغییر رشته کسب کند.
  - ۳- در صورت پذیرش دانشجو در رشته جدید، دروسی که ایشان در رشته قبلی گذرانده طبق ماده ۲۰ در گروه آموزشی جدید بررسی و معادل‌سازی می‌شود و فقط دروسی پذیرفته می‌شود که به تشخیص گروه آموزشی با دروس رشته جدید، اشتراک محتوایی داشته باشد. لازم به ذکر است دروس پذیرفته‌شده در کارنامه دانشجو ثبت و نمرات آن‌ها در محاسبه معدل کل منظور می‌شود، ولی نمرات دروس پذیرفته‌نشده بدون احتساب در معدل، در کارنامه دانشجو باقی می‌ماند. در این حال چنانچه معدل کل واحدهای پذیرفته‌نشده او کمتر از ۱۲ باشد، به ازای هر ۱۲ واحد یک مشروطی برای دانشجو در رشته جدید منظور می‌گردد.
  - ۴- تطبیق و معادل‌سازی نمرات دروس قبلی دانشجو با موافقت گروه آموزشی و مطابق با شیوه نامه معادل‌سازی نمرات دانشگاه امکان‌پذیر است. به ازای هر ۱۲ تا ۲۰ واحد از دروس معادل‌سازی شده، یک نیمسال از سنوات مجاز تحصیلی دانشجو کاسته می‌شود.
  - ۵- تغییر رشته و ادامه تحصیل دانشجویان دوره نوبت دوم و پردیس تنها در همان دوره امکان‌پذیر است.
  - ۶- تغییر رشته دانشجویان خارجی بدون آزمون از شمول شرط بند یک مستثنا است. اما چنانچه پذیرش از طریق کنکور سراسری باشد، ابتدا بایستی مکاتبات لازم توسط سرپرست دانشجویان خارجی با سازمان و ترجمان‌های مرتبط انجام گیرد و در صورتی که موافقت، بدون در نظر گرفتن شرط بند ۱، در خصوص تغییر رشته اقدام شود.
- ماده ۲۱.** تغییر رشته یا انتقال دانشجو از دانشگاه غیردولتی به دولتی، از شهریه پرداز به رایگان، از غیرحضور به نیمه‌حضور و حضور، و از نیمه‌حضور به حضور، از پذیرش سوابق تحصیلی به پذیرش با آزمون ممنوع است ولی عکس آن مجاز است.
- ماده ۲۲.** دانشگاه موظف است در تحقق رویکرد شاگرد پروری و نقش مربیگری اعضای هیئت‌علمی برای هدایت تحصیلی دانشجویان از زمان پذیرش، یکی از اعضای هیئت‌علمی مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو را به‌عنوان «راهنمای (مشاور) آموزشی» به صورت رسمی تعیین و بر اساس شیوه‌نامه مصوب وزارت که به همین منظور ابلاغ می‌شود، اقدام نماید.
- ماده ۲۳.** در صورتی که دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته حداقل ۶۸ واحد درسی (شامل حداکثر ۱۰ واحد دروس عمومی) را با نمره قبلی بگذراند و میانگین کل واحدهای گذرانده شده وی ۱۲ یا بالاتر باشد، می‌تواند مدرک دوره کاردانی همان رشته را دریافت کند. در غیر این صورت به چنین دانشجویی و همچنین به دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته، فقط یک گواهی مبنی بر تعداد واحدهای گذرانده شده داده می‌شود.
- تبصره ۱.** در رشته‌های فنی و مهندسی واژه «مهندسی» از عنوان رشته برای دانشجویان مشمول دریافت کاردانی بین مقطعی حذف می‌شود. مگر در موارد استثناء که کلمه مهندسی از ارکان اصلی رشته می‌باشد (مانند رشته مهندسی پزشکی).
- تبصره ۲.** در صورتی که دانشجو تعداد بیش از ۶۸ واحد درسی را گذرانده باشد، ضمن رعایت مفاد این ماده، نمرات دروسی در میانگین محاسبه می‌شود که تأثیر مثبت داشته باشد.

تبصره ۳. مدرک کاردانی حسب تقاضای رسمی دانشجوی و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته یا مجری بودن دانشگاه محل تحصیل دانشجوی، صادر می شود.

❖ تبصره های الحاقی ماده ۲۳:

۱. چنانچه دانشجوی هزینه پرداز درخواست انصراف خود را حداکثر تا قبل از دو ماه از سپری شدن نیمسال تحصیلی ارائه دهد، ملزم به پرداخت شهریه ثابت است و اگر بعد از زمان یادشده باشد، لازم است شهریه به صورت کامل پرداخت گردد.
۲. چنانچه دانشجوی روزانه با آموزش رایگان در هر بازه زمانی از نیمسال از ادامه تحصیل انصراف دهد، ملزم به پرداخت هزینه آموزش رایگان کل نیمسال به حساب سازمان امور دانشجویان می باشد.
۳. مدرک کاردانی حسب تقاضای مستند دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته یا مجری بودن دانشگاه محل تحصیل دانشجوی، صادر می شود.
۴. صدور مدرک کاردانی برای دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل به شیوه استخراج از واحدهای گذرانده شده و صرفاً بر مبنای میانگین کل همان واحدها صورت می پذیرد.

ماده ۲۴. ملاک دانش آموختگی برای دوره های کاردانی پیوسته و ناپیوسته، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته، گذراندن کلیه واحدهای دوره و داشتن میانگین کل حداقل ۱۲ در پایان دوره است.

تبصره ۱: چنانچه میانگین کل دانشجوی کاردانی یا کارشناسی پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۲ باشد، تنها یک نیمسال «با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی» به وی فرصت داده می شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۱۶ واحد از درس های تخصصی و پایه که در آن نمره قبولی بین ۱۰ تا ۱۲ را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به حداقل ۱۲ برساند تا امکان دانش آموختگی بیابد در غیر این صورت دانشجو از ادامه تحصیل محروم می شود. پرداخت هزینه این دروس برای دانشجویان مشمول آموزش رایگان، مطابق با مصوبه هیئت امنای دانشگاه می باشد.

ماده ۲۵. تاریخ دانش آموختگی، زمان ثبت آخرین نمره درس دانشجو در آموزش دانشگاه است.

ب- دوره کارشناسی ارشد

ماده ۲۶. مدت مجاز تحصیل در دوره کارشناسی ارشد ۴ نیمسال تحصیلی است و تحصیل در این دوره تمام وقت است. **تبصره ۱.** مدت مجاز تحصیل می تواند تا حداکثر ۱ نیمسال تحصیلی با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه افزایش یابد.

تبصره ۲: در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ این ماده و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه، پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات غیرمجاز، توسط هیئت امنای دانشگاه تصمیم گیری می شود.

❖ تبصره های الحاقی ماده ۲۶:

- ۱- تعداد واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد، حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ است که از این تعداد ۴ تا ۶ واحد مربوط به پایان نامه و باقی مانده به صورت واحدهای آموزشی است.

- ۲- افزایش مدت مجاز تحصیل دانشجوی برای نیمسال پنجم در اختیار شورای تحصیلات تکمیلی، و برای نیمسال ششم و بعدازآن در اختیار کمیسیون بررسی موارد خاص است.
- ۳- ادامه تحصیل دانشجوی پسر مشمول خدمت نظام وظیفه در نیمسال ششم و بعدازآن، منوط به موافقت نظام وظیفه در خصوص سنوات ارفاقی است.
- ۴- دانشجو می تواند با رعایت سنوات مجاز تحصیل، حداکثر یک نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال استفاده کند. مدت مذکور جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می شود.
- ۵- چنانچه گروه آموزشی گذراندن دروسی را برای رفع کمبود دانش یا مهارت دانشجو ضروری تشخیص دهد، یا چنانچه رشته دانشجویی با رشته مقطع کارشناسی وی نامتجانس باشد، بنا به تشخیص گروه آموزشی می تواند حداکثر ۱۲ واحد جبرانی طبق سر فصل مصوب بگذراند. در صورت گذراندن حداقل ۸ واحد جبرانی، یک نیمسال به سنوات تحصیلی مجاز وی افزوده می شود. نمره دروس مذکور در میانگین نیمسال و کل دانشجو محاسبه نمی شود و هزینه آن دروس طبق تعرفه مصوب هیئت امنای دانشگاه از دانشجو دریافت می شود.
- ۶- امکان برگزاری کلاس مجزا و نیز معرفی به استاد (و یا به صورت خودخوان) دروس جبرانی وجود ندارد.
- اصلاحیه وزارتی:** برای دروس جبرانی، نمره قبولی در مقطع کفایت می کند و نمره این دروس در معدل نیمسال و میانگین کل محاسبه نمی شود. (بند ۶ ابلاغیه ۲۳۱۵۶۷/۲ مورخ ۱۶/۹/۹۸)
- ۷- دانشجوی روزانه مشمول آموزش رایگان، تا نیمسال چهارم از پرداخت شهریه آموزشی معاف است، اما برای نیمسال پنجم و بعدازآن ملزم به پرداخت شهریه مطابق تعرفه مصوب هیئت امنای دانشگاه است.
- ماده ۲۷.** دانشجو می تواند در صورت تائید دانشگاه با احتساب سنوات تحصیل، یک نیم سال از مرخصی تحصیلی استفاده کند.

❖ تبصره های الحاقی ماده ۲۷:

- ۱- درخواست مرخصی تحصیلی باید قبل از شروع نیمسال تحصیلی به تائید گروه آموزشی و دانشکده رسیده باشد.
- ماده ۲۸.** تحصیل هم زمان دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در کلیه شیوه های آموزشی و در کلیه دوره های تحصیلی دانشگاه ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.
- ماده ۲۹.** نمره ارزشیابی هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۲ است. میانگین قابل قبول در هر نیمسال ۱۴ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می شود. ۲ نیمسال مشروطی اعم از متوالی یا متناوب، در دوره کارشناسی ارشد منجر به محرومیت از تحصیل دانشجو می شود.
- ماده ۳۰.** اخذ حداقل ۸ واحد درسی تا حداکثر ۱۴ واحد درسی در هر نیمسال تحصیلی توسط دانشجو الزامی است.
- تبصره ۱.** دانشجو در نیمسال آخر تحصیلی از شرط اخذ حداقل واحد آموزشی معاف است.
- تبصره ۲.** در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حدنصاب شود، آن نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می شود. اما در مشروط شدن دانشجو بی تأثیر است.

❖ تبصره های الحاقی ماده ۳۰:

- ۱- مجموع واحدهای جبرانی و اصلی دانشجو در یک نیمسال نباید بیش از ۱۶ واحد شود.

۲- چنانچه تعداد واحد باقی مانده دانشجوی کمتر از ۸ واحد درسی باشد و واحدهای مورد نظر توسط دانشکده ارائه شود، ضروری است واحد پایان نامه به همراه واحدهای درسی باقی مانده در آن نیمسال اخذ شود. در غیر این صورت امکان اخذ پایان نامه به همراه واحدهای درسی وجود ندارد.

ماده ۳۱. در شرایط اضطرار، حذف یک درس با درخواست کتبی دانشجو و تأیید دانشگاه، قبل از شروع امتحانات و با رعایت و احتساب آن نیمسال در سنوات تحصیلی امکان پذیر است.

ماده ۳۲. دانشجو موظف است مطابق با ضوابط دانشگاه تا قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی، پیشنهاد (پروپوزال) خود را (با نظر استاد راهنما) به تصویب دانشگاه برساند. در صورت عدم تصویب پیشنهاد در موعد مقرر در دانشگاه، دانشجو مشمول امتیازات تبصره ۲ ماده ۲۶ این آیین نامه نمی شود و سنوات دانشجو موضوع تبصره ۲ ماده ۲۶ موجه قلمداد نمی شود. چنانچه دانشجو تا پایان نیمسال تحصیلی چهارم پیشنهاد خود را به تصویب دانشگاه نرساند، از ادامه تحصیل محروم می شود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۳۲:

۱- دانشجو موظف است از نیمسال سوم به بعد، تا زمان دفاع، گزارش پیشرفت پژوهشی خود را به صورت سیستمی برای استاد راهنمای خود ارسال نماید. ثبت انتخاب واحد در هر نیمسال منوط به تأیید گزارش پیشرفت پژوهشی توسط استاد راهنما است.

۲- دانشجویی که در یک بازه زمانی مشخص، انتخاب واحد پایان نامه وی توسط استاد راهنما به علت عدم رضایت از حضور و پیشرفت پژوهشی لغو شود، موظف است ضمن اخذ موافقت استاد راهنما، با پرداخت جریمه نسبت به اخذ مجدد آن اقدام نماید، در غیر این صورت به منزله منصرف از تحصیل شناخته شده و مشمول اعمال مقررات آموزشی می شود.

۳- در صورت عدم تصویب پیشنهاد دانشجو تا پایان نیمسال سوم وضعیت دانشجو به راکد تحصیلی تغییر خواهد کرد. در صورت عدم تصویب پیشنهاد تا پایان نیمسال چهارم دانشجو از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

ماده ۳۳. چنانچه دانشجو در رشته یا گرایشی غیر مرتبط با رشته دوره کارشناسی خود مطابق ضوابط وزارت پذیرفته شود ملزم به گذراندن حداکثر ۱۲ واحد درسی جبرانی طبق نظر گروه آموزشی و سرفصل مصوب است. پرداخت هزینه توسط دانشجو (اعم از روزانه یا شهریه پرداز) برای دروس جبرانی توسط هیئت امنای دانشگاه تصمیم گیری می شود. **تبصره ۱.** گروه آموزشی مربوطه، درس و تعداد واحد آن را بر اساس میزان مرتبط بودن رشته تحصیلی تعیین می کند. **تبصره ۲.** دانشجو بایستی دروس جبرانی را با حضور در کلاس‌های دایر دوره کارشناسی (همان دانشگاه یا به صورت مهمانی) بگذراند و دانشگاه نمی تواند برای این دروس کلاس جدید برگزار نماید.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۳۳:

۳- گذراندن دروس جبرانی به صورت خودخوان امکان پذیر نیست.

ماده ۳۴. «تغییر رشته» یا «انتقال» دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است. اما تغییر گرایش فقط در همان مجموعه امتحانی و در صورت کسب نمره مجاز در آزمون مطابق اعلام سازمان سنجش آموزش کشور با تأیید دانشگاه و در همان دانشگاه با تأیید دانشگاه مجاز می باشد.

ماده ۳۵. دانشجو پس از انجام کار تحقیقاتی خود و تدوین پایان نامه و تأیید استاد راهنما، مجاز است در حضور

هیئت‌داوران از پایان‌نامه خود دفاع کند.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۳۵:

- ۱- استاد راهنما با درخواست دانشجو و تأیید گروه آموزشی حداکثر تا اواسط نیمسال اول تعیین می‌شود.
- ۲- استاد راهنمای دوم در صورت پیشنهاد استاد راهنمای اصلی و با تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شود. استاد راهنمای دوم می‌تواند عضو هیئت‌علمی دانشگاه کاشان یا دیگر دانشگاه‌های معتبر داخلی و خارجی (با حداقل مرتبه استادیاری یا معادل آن) و یا دانش‌آموخته دکتری تخصصی در رشته مرتبط با موضوع پیشنهاد از یکی از دانشگاه‌های دولتی داخلی یا معتبر خارجی باشد. در هر حال، تمام فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجو باید با هدایت و نظارت استاد راهنمای اصلی انجام گیرد.
- ۳- مربیان عضو هیئت علمی دانشگاه کاشان با سابقه بیش از ۵ سال می‌توانند استاد راهنمای دوم انتخاب شوند
- ۴- انتخاب استاد/استادان مشاور، به پیشنهاد استاد راهنما (استاد راهنمای اصلی) و تأیید گروه آموزشی از میان اعضای هیئت‌علمی یا افراد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط و مورد تأیید شورای دانشکده امکان‌پذیر است.
- ۵- در صورت تعیین استاد راهنمای دوم حداقل میزان مشارکت استاد راهنمای اصلی ۵۰ درصد می‌باشد. میزان مشارکت استاد راهنمای دوم نباید در هر حال کمتر از ۲۵ درصد باشد.
- ۶- هر پایان‌نامه ارشد در صورت داشتن راهنمای دوم می‌تواند یک مشاور و در غیر این صورت می‌تواند دو مشاور داشته باشد (مجموع استادان راهنما و مشاور حداکثر سه نفر می‌باشد).
- ۷- تغییر استاد راهنما/مشاور با تأیید گروه آموزشی و شورای دانشکده/پژوهشکده در موارد خاص قابل‌بررسی و تصمیم‌گیری است.
- ۸- طرح پیشنهادی پایان‌نامه با تصویب شورای گروه آموزشی، شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و نهایتاً مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه رسمیت می‌یابد.
- ۹- در موارد خاص تغییر موضوع پایان‌نامه پس از تأیید گروه آموزشی امکان‌پذیر است. چنانچه تغییر موضوع رساله منجر به تغییرات اساسی در پیشنهاد شود، می‌بایست اصلاحیه پیشنهاد با تأیید گروه آموزشی و تصویب در شورای دانشکده/پژوهشکده با تأیید مدیر تحصیلات تکمیلی و استعدادهای درخشان برسد.
- ۱۰- درخواست تغییر استاد راهنما پس از تصویب پیشنهاد، صرفاً با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه امکان‌پذیر است.
- ۱۱- دفاع از پایان‌نامه حداقل سه ماه پس از تصویب موضوع آن در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه قابل انجام است. در صورت تغییر محتوای پروپوزال و یا تغییر استادان راهنما و مشاور، دفاع از پایان‌نامه حداقل سه ماه پس از آخرین تغییرات امکان‌پذیر می‌باشد.
- ۱۲- ترکیب هیئت‌داوران متشکل از استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور، و دو داور متخصص داخلی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه با مرتبه حداقل استادیاری و با تأیید گروه آموزشی) می‌باشد. یکی از داوران می‌تواند از سایر دانشگاه‌ها و با حداقل مرتبه دانشیاری باشد. همچنین جلسه دفاع با حضور استاد راهنمای اصلی، هر دو داور و نماینده تحصیلات تکمیلی رسمیت می‌یابد.
- ۱۳- داوران متخصص توسط گروه آموزشی تعیین می‌شود.
- ۱۴- دانشجو ملزم است حداقل دو هفته قبل از برگزاری جلسه دفاع، مجوز دفاع را از تحصیلات تکمیلی دانشگاه دریافت و پایان‌نامه را برای داوران مربوط ارسال نماید.

ماده ۳۶. نمره پایان نامه در میانگین کل محاسبه نمی شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می شود:

- مردود (کمتر از ۱۴)

- قبول با درجه؛ متوسط (۱۵/۹۹ - ۱۴)، خوب (۱۶/۹۹ - ۱۷)، خیلی خوب (۱۸/۹۹ - ۱۸) و یا عالی (۱۹ - ۲۰)

تبصره ۱: تغییر نمره پایان نامه که توسط هیئت داوران تأیید شده است توسط سایر مراجع دانشگاه، به هیچ عنوان مجاز نیست.

تبصره ۲. حداکثر زمان اصلاح پایان نامه پس از برگزاری جلسه دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو، ۲ ماه می باشد. هیئت داوران موظف است در جلسه دفاع، برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استاد راهنما تأیید نشود، نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی پایان نامه را تعیین تکلیف کند.

تبصره ۳. چنانچه ارزشیابی پایان نامه مردود اعلام شود، با تأیید هیئت داوران حداکثر یک نیمسال تحصیلی به دانشجو اجازه داده می شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیئت داوران، یکبار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از پایان نامه خود دفاع کند. در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از پایان نامه در بار دوم، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می شود.

❖ تبصره های الحاقی ماده ۳۶:

۱- در صورت عدم انجام اصلاحات در موعد مقرر دانشجو مطابق تعرفه مصوب هیئت امنای مشمول پرداخت جریمه می شود.

۲- مقاله یا مقالات مستخرج از پایان نامه دانشجو باید زیر نظر استاد راهنما و با تأیید وی چاپ و منتشر گردد.

۳- ارزشیابی پایان نامه بر اساس کیفیت علمی پژوهش انجام شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته های پژوهشی، نحوه نگارش رساله، یافته ها و برون دادهای پژوهشی صورت می گیرد.

ماده ۳۷. ملاک دانش آموختگی، گذراندن همه واحدهای درسی دوره، کسب میانگین کل حداقل ۱۴ و موفقیت در دفاع از پایان نامه است.

تبصره ۱. چنانچه میانگین کل نمرات دانشجوی کارشناسی ارشد پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۴ باشد، اجازه دفاع از پایان نامه را ندارد و تنها یک نیمسال «با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی» به وی فرصت داده می شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۸ واحد از درس هایی که در آن نمره بین ۱۲ تا ۱۴ را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به استثنای پایان نامه به حداقل ۱۴ برساند تا به وی اجازه دفاع از پایان نامه داده شود. در غیر این صورت، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می شود.

تبصره ۲. در صورتی که دانشجو با اتمام سنوات تحصیلی موفق به دفاع از پایان نامه نشود از ادامه تحصیل محروم می شود.

تبصره ۳. در رشته هایی که در برنامه درسی آنها، پایان نامه پیش بینی نشده است، از تبصره فوق مستثنی هستند و شرط موفقیت در دفاع از پایان نامه، از شروط ملاک دانش آموختگی دانشجویان آن رشته حذف می گردد.

تبصره ۴. دانشگاه می تواند به دانشجویی که به هر دلیل نتواند در سنوات مجاز، دوره تحصیلی را به پایان برساند، برابر ضوابط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی را اعطا کند.

تبصره ۵. تاریخ دانش آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از پایان نامه است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۳۷:

- ۱- گذراندن دروس جهت جبران معدل باید بلافاصله پس از اتمام واحدهای درسی یا اطمینان از کسر معدل، با تأیید گروه و دانشکده انجام شود.
  - ۲- تاریخ دانش‌آموختگی در شیوه آموزشی برابر با ثبت آخرین نمره درسی است.
- ماده ۳۸.** چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین پایان‌نامه مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب، کپی برداری و دیگر مصادیق) شود و تخلف او از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه اثبات گردد با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور و متناسب با میزان تخلف، تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.
- تبصره ۱.** در صورت احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه با رعایت ضوابط تعیین‌شده توسط کارگروه مذکور، تخلف مذکور بررسی و متناسب با میزان تخلف، تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

ج- دوره دکتری تخصصی

- ماده ۳۹.** مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری تخصصی حداقل ۶ و حداکثر ۸ نیمسال تحصیلی است و تحصیل در این دوره به صورت تمام‌وقت است.
- تبصره ۱.** مدت مجاز تحصیل می‌تواند تا حداکثر دو نیمسال تحصیلی به شرط تأیید دانشگاه افزایش یابد.
- تبصره ۲:** در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه، پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات غیرمجاز، توسط هیئت‌امانی دانشگاه تصمیم‌گیری می‌شود.
- تبصره ۳.** تحصیل هم‌زمان دانشجوی دوره دکتری تخصصی در کلیه شیوه‌های آموزشی و در کلیه دوره‌های تحصیلی دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۳۹:

- ۱- تعداد واحدهای درسی دوره دکتری تخصصی ۳۶ واحد است که از این تعداد، ۱۲ تا ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی است که در برنامه درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.
- ۲- افزایش مدت مجاز تحصیل دانشجو برای نیمسال‌های نهم و دهم در اختیار شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، و برای نیمسال‌های یازدهم و بعدازآن در اختیار کمیسیون بررسی موارد خاص است.
- ۳- ادامه تحصیل دانشجوی پسر مشمول خدمت نظام‌وظیفه در نیمسال‌های یازدهم و بعدازآن، منوط به موافقت نظام‌وظیفه در خصوص سنوات ارفاقی است.
- ۴- دانشجو می‌تواند با موافقت استاد راهنما (استاد راهنمای اصلی) و رعایت سنوات مجاز تحصیل، حداکثر دو نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال استفاده کند. مدت مذکور جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.
- ۵- دانشجو موظف است پس از موفقیت در ارزیابی جامع، تا زمان دفاع از رساله، هر نیمسال نسبت به انتخاب واحد رساله و یا ثبت مجدد آن اقدام نماید.
- ۶- دانشجو می‌تواند در طول نیمسال ششم از رساله خود دفاع کند.
- ۷- دانشجو موظف است از نیمسال چهارم، تا زمان دفاع، در پایان هر نیمسال گزارش پیشرفت پژوهشی خود را به صورت سیستمی برای استاد راهنما ارسال نماید.

۸- ثبت انتخاب واحد در هر نیمسال (پس از گذراندن آزمون جامع) منوط به تائید گزارش پیشرفت پژوهشی توسط استاد راهنما می‌باشد.

۹- دانشجوی انتخاب واحد نکرده یا دانشجویی که ثبت‌نام وی توسط استاد راهنما لغو شده است، چنانچه تا شروع امتحانات پایانی همان نیمسال تحصیلی درخواست ثبت‌نام با تأخیر و بازگشت به تحصیل ارائه دهد با موافقت استاد راهنما (استاد راهنمای اصلی) و پرداخت جریمه می‌تواند اقدام به انتخاب واحد نماید.

۱۰- عدم انتخاب واحد دانشجو در هر نیمسال تحصیلی، انصراف از تحصیل محسوب می‌شود. تصمیم در خصوص بازگشت دانشجو بر عهده شورای آموزشی دانشگاه است.

۱۱- چنانچه دانشجو در طول تحصیل از فرصت تحقیقاتی استفاده کند، مدت فرصت تحقیقاتی جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.

۱۲- دانشجوی روزانه مشمول آموزش رایگان، تا نیمسال نهم از پرداخت شهریه آموزشی معاف است، اما برای نیمسال دهم و بعد از آن ملزم به پرداخت شهریه مطابق تعرفه مصوب هیئت امنای دانشگاه است.

۱۳- دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، باید درخواست انصراف خود را شخصاً یا توسط وکیل قانونی خود به صورت کتبی به مدیریت آموزشی دانشگاه ارائه کند. دانشجو مجاز است فقط برای یک‌بار و تا دو ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. در غیر این صورت، پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می‌شود.

۱۴- چنانچه دانشجوی هزینه پرداز درخواست انصراف خود را از دو هفته تا دو ماه از آغاز نیمسال تحصیلی ارائه دهد، ملزم به پرداخت شهریه ثابت است و اگر بعد از زمان یادشده باشد، لازم است شهریه به صورت کامل پرداخت گردد.

۱۵- چنانچه دانشجوی روزانه مشمول آموزش رایگان در هر بازه زمانی از نیمسال از ادامه تحصیل انصراف دهد، ملزم به پرداخت هزینه آموزش رایگان کل نیمسال به حساب سازمان امور دانشجویان می‌باشد.

ماده ۴۰. نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود. حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ و میانگین کل قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی ۱۶ است.

تبصره ۱. در صورتی که دانشجو به هر دلیل نتواند درسی را بگذراند، و درس مذکور مجدداً در دانشگاه ارائه نشود، می‌تواند با نظر گروه آموزشی، درس دیگری را جایگزین نماید. نمره درس مردودی در ریزنمرات ثبت می‌شود و در میانگین نیمسال و کل محاسبه می‌شود.

ماده ۴۱. برای ورود به مرحله ارزیابی جامع، کسب میانگین کل حداقل ۱۶ و احراز بسندگی زبان خارجی مطابق شیوه‌نامه ابلاغی معاونت آموزشی وزارت الزامی است.

تبصره ۱. حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع، ۱۶ است. در غیر این صورت، دانشجو مجاز است، صرفاً یک‌بار دیگر در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذراند. در صورت عدم کسب نمره، امکان ادامه تحصیل از دانشجو سلب می‌شود.

تبصره ۲. چنانچه میانگین کل نمرات دانشجوی دکتری تخصصی پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۶ باشد اجازه ورود به مرحله ارزیابی جامع را ندارد و تنها یک نیمسال «با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی» به وی فرصت داده می‌شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۶ واحد از درس‌هایی که در آن نمره بین ۱۴ تا ۱۶ را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به حداقل ۱۶ برساند تا به وی اجازه ورود به ارزیابی جامع داده شود. در غیر این صورت، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۱:

- ۱- حداقل نمره‌ی قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است. آزمون کتبی ۷۰ درصد و مصاحبه شفاهی ۳۰ درصد نمره کل ارزیابی جامع را تشکیل می‌دهند.
- ۲- چنانچه میانگین کل نمرات دانشجوی دکتری پس از گذراندن تمامی واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۶ شود، دانشجوی موظف است صرفاً در فرصت یک نیمسال تحصیلی، جهت ترمیم معدل کل، با نظر استاد راهنما و گروه آموزشی، حداکثر دو درس از درس‌هایی که از آن‌ها نمره بین ۱۴ تا ۱۶ کسب کرده را مجدداً اخذ و میانگین کل دوره را ارتقاء دهد. در صورتی که دانشجوی با وجود استفاده از این فرصت نتواند معدل خود را به حد مطلوب ارتقا دهد، از ادامه‌ی تحصیل محروم خواهد شد.
- ۳- ارزیابی جامع هر رشته تحصیلی دکتری حداکثر چهار بار در سال؛ در آبان و دی برای نیمسال اول، و در اردیبهشت و تیر برای نیمسال دوم، توسط گروه آموزشی یا دانشکده/پژوهشکده مربوط و با نظارت مدیریت تحصیلات تکمیلی برگزار می‌شود. فاصله زمانی مجاز میان آزمون کتبی و مصاحبه شفاهی ارزیابی جامع، حداکثر دو هفته می‌باشد.
- ۴- هر دانشجوی مقطع دکتری موظف است در اولین نیمسال پس از اتمام دوره آموزشی، ارزیابی جامع را انتخاب و در آزمون کتبی و شفاهی شرکت کند. همچنین حداکثر تا دو هفته قبل از تاریخ آزمون کتبی نسبت به اخذ مجوز آزمون از مدیریت تحصیلات تکمیلی اقدام نماید. در صورت عدم شرکت در آزمون، نمره صفر به‌عنوان نتیجه ارزیابی جامع در کارنامه وی ثبت می‌شود.
- ۵- در صورت مردودی در ارزیابی جامع، دانشجوی باید ارزیابی جامع را در نیمسال بعدی انتخاب و پس از اخذ مجوز از مدیریت تحصیلات تکمیلی در ارزیابی شرکت نماید. فرصت دوم شرکت در ارزیابی جامع قابل تمدید در نیمسال بعدی نخواهد بود.
- ۶- در صورت مردودی در فرصت دوم، پرونده دانشجوی برای تصمیم‌گیری در خصوص امکان شرکت مجدد در ارزیابی جامع به کمیسیون موارد خاص موسسه ارجاع می‌شود. در هر صورت دانشجوی باید تا پایان نیمسال پنجم تحصیلی خودارزیابی جامع را با موفقیت گذرانده باشد در غیر این صورت از ادامه تحصیل محروم می‌شود.
- ۷- دانشجوی دکتری مجاز است در هر نیمسال تحصیلی حداکثر یک‌بار در ارزیابی جامع شرکت نماید.
- ۸- ترکیب مواد امتحانی آزمون کتبی شامل ۳ درس از دروس پیشنهادی استاد راهنما و انتخاب توسط گروه آموزشی تعیین می‌شود.
- ۹- در مجموعه دروس امتحانی آزمون جامع برای هر دانشجوی، هر استاد می‌تواند حداکثر طراح یک درس باشد.
- ۱۰- هیئت‌داوران مصاحبه شفاهی متشکل از استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور، دو داور متخصص داخلی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه با مرتبه حداقل استادیاری و با تائید گروه آموزشی) و نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (یکی از اعضای هیئت‌علمی دانشگاه و بدون حق رأی به انتخاب مدیر تحصیلات تکمیلی) می‌باشد. همچنین در مواردی که دو نفر داور متخصص با مرتبه حداقل استادیاری در داخل دانشگاه در دسترس نباشد، دعوت از اعضای هیئت‌علمی مؤسسات دیگر با مرتبه حداقل دانشیاری به‌عنوان داور بلامانع است. مصاحبه شفاهی ارزیابی جامع با حضور استاد راهنمای اصلی، هر دو داور و نماینده تحصیلات تکمیلی رسمیت می‌یابد.
- ۱۱- احراز بسندگی زبان خارجی دانشجوی به یکی از شیوه‌های زیر امکان‌پذیر است:
- کسب نمره ۵۰ از ۱۰۰ در درس زبان آزمون ورودی دکتری

- کسب حدنصاب آزمون‌های زبان مورد تأیید دانشگاه به شرح جدول زیر:

نوع آزمون	MSRT یا MHLE	TOLIMO	IELTS Academic	TOEFL IBT	TOEFL CBT	TOEFL PBT	TOEPCK University of kashan	اشتمال آزمون زبان عربی
نمره کل	۱۰۰	۶۷۷	۹	۱۲۰	۳۰۰	۶۷۷	۱۰۰	۱۰۰
حدنصاب ارزیابی جامع و دفاع	زبان و ادبیات عربی-علوم قرآن و حدیث- نهج البلاغه	۴۵	۴۰۵	۴,۵	۵۷	۱۳۵	۴۰۵	۴۵
	رشته‌های زبان و ادبیات فارسی	۴۵	۴۰۵	۴,۵	۵۷	۱۳۵	۴۰۵	-
	سایر رشته‌ها	۵۰	۴۵۰	۵	۶۰	۱۵۰	۴۵۰	۵۰

نمرات آزمون اشتمال دانشگاه‌هایی که از سوی سازمان امور دانشجویان ابلاغ شده باشد، برای رشته‌های زبان و ادبیات عربی، علوم قرآن و حدیث، علوم و معارف نهج البلاغه، مورد پذیرش است.

- تأیید بسندگی زبان توسط استاد راهنما، به شرط کسب ۸۰ درصد حدنصاب‌های اعلامی در جدول فوق و تأیید گروه آموزشی امکان پذیر است.

- در صورتی که دانشجو ۵ سال در یک کشور انگلیس زبان زندگی کرده باشد یا اینکه یکی از مقاطع تحصیلی خود را در دانشگاه انگلیسی زبان گذرانده باشد.

ماده ۴۲. «تغییر رشته» یا «انتقال» یا «تغییر گرایش» دانشجوی دوره دکتری تخصصی در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۲:

۱- در موارد خاص، دانشجو می‌تواند با موافقت گروه آموزشی به دانشگاه کاشان یا سایر دانشگاه‌های کشور میهمان شود.

۲- دانشجوی دوره روزانه سایر دانشگاه‌های کشور، در نیمسال‌های میهمانی، ملزم به پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجوی نوبت دوم به دانشگاه کاشان می‌باشد.

۳- دانشجوی نوبت دوم در دوران میهمانی در دانشگاه کاشان، ملزم به پرداخت شهریه ثابت و متغیر به این دانشگاه می‌باشد. در ضمن چنانچه دانشجوی نوبت دوم دانشگاه کاشان، به سایر دانشگاه‌های کشور میهمان شود، در دوران میهمانی، ملزم به پرداخت شهریه ثابت به دانشگاه کاشان می‌باشد.

ماده ۴۳. دانشجو موظف است مطابق با ضوابط دانشگاه تا نیمه نیمسال نخست تحصیلی، استاد راهنما خود را به تصویب گروه آموزشی برساند. در صورت عدم تعیین استاد راهنما و موضوع رساله در موعد مقرر در گروه آموزشی، دانشجو مشمول امتیازات تبصره ۲ ماده ۳۹ این آیین‌نامه نمی‌شود و سنوات دانشجوی موضوع تبصره ۲ ماده ۳۹ موجه قلمداد نمی‌شود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۳:

- ۱- دانشجوی موظف است طرح پیشنهادی رساله (پروپزال) خود را حداکثر تا یک سال پس از قبولی در ارزیابی جامع و حداکثر تا پایان نیمسال ششم به تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه برساند. دانشجوی دکتری که تا پایان نیمسال ششم پروپزال خود را به تصویب شورای تحصیلات تکمیلی نرسانده باشد، از ادامه تحصیل محروم می‌شود.
- ۲- طرح پیشنهادی رساله با تأیید شورای گروه آموزشی، سپس با برگزاری جلسه دفاع از آن در حضور هیئت‌داوران و تصویب در شورای دانشکده/پژوهشکده قابل اجرا بوده و با تایید مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه رسمیت می‌یابد.
- ۳- در موارد خاص تغییر موضوع رساله پس از تأیید گروه آموزشی امکان‌پذیر است. چنانچه تغییر موضوع رساله منجر به تغییرات اساسی در پیشنهاد شود، می‌بایست اصلاحیه پیشنهاد با تأیید گروه آموزشی و برگزاری مجدد جلسه دفاع در حضور هیئت‌داوران و تصویب در شورای دانشکده/پژوهشکده به تصویب شورای تحصیلات تکمیلی و استعدادهای درخشان برسد.
- ۴- هیئت‌داوران جلسه دفاع از پیشنهاد متشکل از استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور و سه داور متخصص (عضو هیئت‌علمی گروه آموزشی با مرتبه حداقل استادیاری) هستند که در گروه آموزشی تعیین می‌شوند. در شرایط خاص انتخاب حداکثر دو داور از خارج گروه امکان‌پذیر است. داوران خارج از گروه آموزشی بایستی با حداقل مرتبه‌ی دانشیاری انتخاب شود. جلسه دفاع از پیشنهاد با حضور استاد راهنما (استاد راهنمای اصلی) و داوران داخلی رسمیت می‌یابد.
- ۵- چنانچه در جلسه دفاع از پیشنهاد، اصلاحاتی برای دانشجو تعیین شود، دانشجو باید حداکثر در مدت دو ماه، نسبت به انجام اصلاحات موردنظر هیئت‌داوران اقدام نماید. در غیر این صورت، دانشجو ملزم به دفاع مجدد از پیشنهاد خود خواهد بود.

ماده ۴۴. تصویب پیشنهاد رساله در دانشگاه پس از گذراندن موفقیت‌آمیز ارزیابی جامع، شرط لازم برای انجام رساله در دوره دکتری تخصصی است.

تبصره ۱. رویکردها و سیاست‌های کلان برای جهت‌دهی به محورهای مطالعاتی و تحقیقاتی دانشجویان در انتخاب موضوع و نگارش رساله از سوی معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه تعیین و ضوابط و شرایط اختصاصی انجام آن در قالب رساله را شورای آموزشی دانشگاه تصویب می‌کند.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۴:

- ۱- در صورتی که معدل کل دانشجو ۱۹ و بالاتر باشد، دانشجو از شرکت در امتحان کتبی آزمون جامع معاف می‌شود. در صورت بهره‌برداری از این بند، شرط قبولی در آزمون جامع منوط به کسب ۸۰٪ نمره آزمون شفاهی است.
- ماده ۴۵.** دانشجوی دوره دکتری تخصصی مجاز است علاوه بر استاد راهنمای اصلی، استاد راهنمای دوم نیز داشته باشد. استاد راهنمای اول به درخواست دانشجو و از میان اعضای هیئت‌علمی دارای شرایط دانشگاه محل تحصیل و با مرتبه علمی حداقل استادیاری با تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شود. انتخاب استاد راهنمای دوم و استاد/استادان مشاور به پیشنهاد استاد راهنمای اول و تأیید گروه آموزشی از میان اعضای هیئت‌علمی یا افراد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط در جامعه و صنعت، امکان‌پذیر است.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۵:

۲- استاد راهنمای دوم در صورت پیشنهاد استاد راهنمای اصلی و با تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شود. استاد راهنمای دوم می‌تواند عضو هیئت‌علمی دانشگاه کاشان یا دیگر دانشگاه‌های معتبر داخلی و خارجی (با حداقل مرتبه استادیاری) باشد. در هر حال، تمام فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجو باید با هدایت و نظارت استاد راهنمای اصلی انجام گیرد.

۳- در صورت تعیین استاد راهنمای دوم حداقل میزان مشارکت استاد راهنمای اصلی ۵۰ درصد می‌باشد. حداقل میزان مشارکت استاد راهنمای دوم ۲۵ درصد می‌باشد.

۴- هر رساله دکتری می‌تواند حداکثر دو مشاور داشته باشد.

۵- در موارد خاص تغییر استاد راهنما با تأیید گروه آموزشی و شورای دانشکده/پژوهشکده قابل بررسی و تصمیم‌گیری است.

۶- تغییر استاد راهنما پس از موفقیت در آزمون جامع، صرفاً با تصویب در شورای تحصیلات تکمیلی امکان‌پذیر می‌باشد. ماده ۴۶. دانشجو مجاز است در زمان تدوین رساله دکتری و برای ادامه فعالیت‌های پژوهشی خود طبق آیین‌نامه مصوب وزارت در مدت مجاز تحصیل با عنوان فرصت تحقیقاتی در یکی از دانشگاه‌های داخلی یا خارجی با رعایت ضوابط و مقررات مشغول به فعالیت شود.

ماده ۴۷. دانشجو پس از تدوین رساله و مشروط بر تأیید استاد/استادان راهنما از حداقل کفایت دستاوردهای علمی، مجاز است در حضور هیئت‌داوران از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۱. محدوده شاخص‌های کفایت دستاوردهای علمی با رعایت تبصره ۲ و ۳ همین ماده توسط معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه و با مشارکت معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه تعیین و پس از تصویب در شورای آموزشی دانشگاه قابل اجرا است.

تبصره ۲: در تعیین شاخص‌های کفایت دستاوردهای علمی موضوع تبصره ۱ این ماده با توجه به اهمیت انتشار دستاوردهای علمی و مرجعیت علمی کشور، چاپ دو مقاله علمی پژوهشی یا مروری معتبر و مستخرج از رساله در نشریات با درجه الف و ب مورد تأیید معاونت پژوهشی وزارت یا نشریات نمایه شده بین‌المللی معتبر مورد تأیید دانشگاه و یا ثبت اختراع خارجی در دفاتر بین‌المللی ثبت اختراع معتبر مورد تأیید دانشگاه الزامی است. دانشگاه می‌تواند مواردی همچون نظریه‌پردازی، چاپ کتاب، ثبت اختراع داخلی در مراجع رسمی ثبت اختراع کشور را در چارچوب سازوکار پیش‌بینی‌شده در تبصره ۱ همین ماده جایگزین مقاله دوم پذیرفته‌شده نماید.

تبصره ۳: اخذ کد DOI یا DOR (ویژه مقالات علمی پژوهشی مجلات علمی داخل کشور) معادل چاپ مقاله محسوب می‌شود.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۷:

۱- دفاع از رساله حداقل شش ماه پس از تصویب موضوع آن در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه قابل انجام است.

۲- در صورت تغییر محتوای پروپوزال ویا تغییر استادان راهنما و مشاور، دفاع از رساله حداقل شش ماه پس از آخرین تغییرات امکان‌پذیر می‌باشد.

۳- برای صدور مجوز دفاع، مقالات علمی-پژوهشی پذیرش‌شده با تأیید معاون پژوهشی دانشکده/رئیس پژوهشکده نیز قابل قبول است. نامه رسمی از نشریه مبنی بر تأیید پذیرش مقاله و تعیین نوبت چاپ باید ارائه شود.

۴- نام دانشجو به‌عنوان نویسنده اول و نام استاد راهنما به‌عنوان نویسنده مسئول باید در مقاله/پتنت، ذکر شده باشد. همچنین سایر نویسندگان مقاله/پتنت صرفاً می‌توانند، از میان استاد راهنمای دوم/مشاور و یا استاد دوره فرصت تحقیقاتی باشند. مقالات پذیرفته شده در مجلاتی که استادان راهنما / مشاور در آن مدیر مسئول و یا سردبیر باشند، نمی‌تواند به‌عنوان کفایت دستاورد پژوهشی رساله دانشجو لحاظ شود.

۵- دانشجویان دوره فرصت تحقیقاتی می‌توانند دانشگاه دوره فرصت را به‌عنوان وابستگی سازمانی دوم خود در مقاله قید کنند.

۶- دانشگاه کاشان باید به‌عنوان وابستگی سازمانی دانشجو طبق مصوبه شورای پژوهشی دانشگاه در مقاله قید شده باشد.

۷- نشریه‌های علمی داخلی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت درمان و آموزش عالی و کمیسیون نشریات حوزه و نیز نشریه‌های علمی خارجی در دونمایه JCR و SJR معتبر می‌باشند.

۸- اعتبار علمی-پژوهشی مقاله و نیز مستخرج بودن کامل مقاله/پتنت از رساله باید به تأیید شورای گروه آموزشی برسد.

۹- ترکیب هیئت‌داوران متشکل از استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور، و سه داور متخصص (عضو هیئت‌علمی دانشگاه با مرتبه حداقل استادیاری و با تأیید گروه آموزشی) و نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (یکی از اعضای هیئت‌علمی دانشگاه و بدون حق رأی به انتخاب مدیر تحصیلات تکمیلی) می‌باشد. حداقل یکی از داوران متخصص باید خارج از دانشگاه و با حداقل مرتبه‌ی دانشیاری باشد. در شرایط خاص، داور خارج از گروه آموزشی با مرتبه حداقل دانشیاری می‌تواند جایگزین داور خارج از دانشگاه شود. همچنین جلسه دفاع با حضور استاد راهنمای اصلی، هر سه داور و نماینده تحصیلات تکمیلی رسمیت می‌یابد.

۱۰- استاد راهنمای فرصت تحقیقاتی نمی‌تواند به‌عنوان داور دفاع از رساله دکتری انتخاب شود.

۱۱- دانشجو ملزم است حداقل سه هفته قبل از برگزاری جلسه دفاع، رساله را برای داوران مربوط ارسال نماید. چنانچه در جلسه دفاع، اصلاحاتی برای دانشجو تعیین شود، دانشجو موظف است در فرصت حداکثر سه ماه از روز دفاع، اصلاحات موردنظر را انجام دهد، در غیر این صورت مشمول پرداخت جریمه مطابق تعرفه مصوب هیئت‌امنای دانشگاه می‌شود.

۱۲- دانشجو موظف است مقاله یا مقالات مستخرج از رساله خود در دوره تحصیل و حتی پس از دانش‌آموختگی را زیر نظر استاد راهنما و با تأیید وی چاپ و منتشر کند.

ماده ۴۸. نمره رساله در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به‌صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود:

- مردود (کمتر از ۱۶)؛

- قبول با درجه؛ خوب (۱۶ تا ۱۷/۹۹)، خیلی خوب (۱۸ تا ۱۸/۹۹) و یا عالی (۱۹ تا ۲۰).

تبصره ۱. چنانچه ارزشیابی رساله، مردود اعلام شود، با تأیید هیئت‌داوران حداکثر یک نیمسال تحصیل به دانشجو اجازه داده می‌شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیئت‌داوران، یک‌بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از رساله خود دفاع کند. در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از رساله دربار دوم، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۲. حداکثر زمان اصلاح رساله پس از برگزاری جلسه نهایی دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو، ۳ ماه می‌باشد. هیئت‌داوران موظف است در جلسه دفاع، برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استاد راهنما تأیید نشود، نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی رساله را تعیین تکلیف کند.

تبصره ۳. دانشجویی که در سنوات مجاز تحصیلی با موفقیت از رساله خود دفاع نکند، با رعایت ضوابط مربوط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی را دریافت می‌کند.

❖ تبصره‌های الحاقی ماده ۴۸:

۱- ارزشیابی رساله بر اساس کیفیت علمی پژوهش انجام‌شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته‌های پژوهشی، نحوه نگارش رساله، یافته‌ها و برون دادهای پژوهشی صورت می‌گیرد.

ماده ۴۹. ملاک دانش‌آموختگی، گذراندن همه واحدهای درسی دوره، داشتن میانگین کل حداقل ۱۶ و موفقیت در دفاع از رساله است.

تبصره ۱. تاریخ دانش‌آموختگی، روز دفاع با کسب درجه قبولی از رساله است.

ماده ۵۰. چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین رساله مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب، کپی‌برداری و دیگر مصادیق) شود و تخلف او از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه اثبات گردد با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور و متناسب با میزان تخلف، تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

تبصره ۱. در صورت احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه با رعایت ضوابط تعیین‌شده توسط کارگروه مذکور، تخلف مذکور بررسی و متناسب با میزان تخلف، تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

ماده ۵۱. دانشگاه‌هایی که هم‌زمان دارای هیئت‌امنا و هیئت ممیزه مستقل می‌باشند موظف هستند حداکثر تا پیش از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ نسبت به تدوین شیوه‌نامه اجرایی آیین‌نامه اقدام نمایند و آن را جهت اجرا ابلاغ نمایند و یک رونوشت از شیوه‌نامه اجرایی را به معاونت آموزشی وزارت ارسال نمایند.

تبصره ۱. دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه پیام نور، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و دانشگاه فرهنگیان موظف می‌باشند شیوه‌نامه اجرایی این آیین‌نامه را حداکثر تا پیش از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ در سازمان مرکزی خود تدوین و جهت اجرا ابلاغ نمایند و یک رونوشت از شیوه‌نامه اجرایی را به معاونت آموزشی وزارت ارسال نمایند.

تبصره ۲. دانشگاه‌هایی که دارای هیئت‌امنا و هیئت ممیزه مستقل به‌طور توأمان نمی‌باشند از شیوه‌نامه اجرایی دانشگاه جامع و معین دولتی استان محل استقرار خود مندرج در بند ۳۹ پیوست شماره ۱ این آیین‌نامه تبعیت می‌نمایند.

تبصره ۳. رعایت کلیه مواد و تبصره‌های این آیین‌نامه در شیوه‌نامه اجرایی تدوین‌شده توسط دانشگاه الزامی است.

تبصره ۴. دانشگاه موظف هستند این آیین‌نامه و شیوه‌نامه اجرایی مورد بهره‌برداری برای آن را از طریق درگاه‌های اطلاع‌رسانی خود به اطلاع دانشجویان و اعضاء هیئت علمی دانشگاه برسانند.

تبصره ۵. در صورت عدم تصویب و ابلاغ شیوه‌نامه اجرایی توسط دانشگاه پیش از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳، آخرین شیوه‌نامه اجرایی دانشگاه تهران (شیوه‌نامه تدوین‌شده برای ورودی‌های سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ مطابق مواد این آیین‌نامه) ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۶. برای دانشجویان هر ورودی (تا پایان دوره تحصیلی) شیوه‌نامه اجرایی شروع دوره ملاک عمل است.

ماده ۵۲. مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه و پاسخگویی قانونی به آن بر عهده دانشگاه و نظارت بر اجرا و تفسیر

مفاد آن بر عهده معاون آموزشی وزارت است.

ماده ۵۳. این آیین نامه و تبصره های آن برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ و پس از آن لازم الاجراست. مواردی که در شیوه نامه اجرایی دانشگاهها مطابق با این آیین نامه تنظیم می شود نیز برای دانشجویان ورودی سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ و پس از آن لازم الاجراست. برای دانشجویان ورودی های پیشین، مطابق با آیین نامه های ابلاغی دوره های خود عمل می شود.

❖ تبصره الحاقی ماده ۵۳:

مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این شیوه نامه و نیز تفسیر مفاد آن بر عهده شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.

ماده ۵۴. این آیین نامه با یک مقدمه، ۵۴ ماده و یک پیوست، در جلسه مشترک شورای آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه به تصویب رسید و تمام آیین نامه ها و بخشنامه ها و مستندات مرتبط با مقررات آموزشی قبلی برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ و پس از آن لغو و بلا اثر است.

پیوست شماره ۱ آیین نامه

(تعاریف)

۱. وزارت: منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.
۲. شورای عالی برنامه ریزی آموزشی: منظور شورای عالی برنامه ریزی آموزشی وزارت است.
۳. دانشگاه: منظور هر یک از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی دارای مجوز تأسیس از مراجع ذی ربط که مجری دوره‌های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی هستند.
۴. آموزش رایگان: منظور آموزش دانشجو در طول سنوات مجاز دوره تحصیلی، بدون پرداخت هزینه (در دانشگاه‌های استفاده کننده از بودجه عمومی دولت) است.
۵. مدرس: عضو هیئت علمی دانشگاه یا شخصی که به واسطه ابلاغ رسمی از جانب دانشگاه برای تدریس یک یا چند درس در دانشگاه به کارگیری می شود.
۶. دانشجو: فردی است که در یکی از دوره‌های آموزش عالی برابر ضوابط معین، پذیرفته شده، ثبت نام کرده و به تحصیل مشغول است.
۷. دانش آموخته: فردی است که یکی از رشته‌های دوره‌های تحصیلی موصوب را با موفقیت به پایان رسانده و برابر ضوابط معین، گواهی یا مدرک تحصیلی مربوطه را دریافت کرده است.
۸. حضوری: شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو به صورت تمام وقت در فعالیت‌های تحصیلی دانشگاه شرکت می کند.
۹. غیر حضوری: شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو بدون حضور در دانشگاه، فعالیت‌های تحصیلی دارد.
۱۰. نیمه حضوری: شیوه‌ای از پذیرش است که بخشی از آموزش آن حضوری و بخش دیگر غیر حضوری به انجام می رسد.
۱۱. شهریه پرداز: منظور آموزش دانشجو در یک دوره تحصیلی، به ازای پرداخت هزینه‌ها است.
۱۲. نیمسال تحصیلی: بازه زمانی تعیین شده که شامل ۱۶ هفته آموزش و ۲ هفته امتحانات پایانی است.
۱۳. بازه تابستانی: بازه زمانی شامل ۶ هفته آموزش و ۱ هفته امتحانات است.
۱۴. برنامه درسی: مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس هر رشته تحصیلی باهدفی مشخص، مصوب شورای عالی برنامه ریزی آموزشی است.
۱۵. واحد درسی: ارزش مقداری درسی است که ساعات هر واحد مطابق آیین نامه تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی مصوب شورای عالی برنامه ریزی آموزشی تعیین می شود و طبق برنامه درسی مصوب شورای عالی برنامه ریزی آموزشی اجرا می شود.
۱۶. درس جبرانی: درسی است که با تأیید گروه آموزشی، گذراندن آن برای رفع کمبود دانش یا مهارت دانشجو، در آغاز دوره تحصیلی، ضروری تشخیص داده می شود. این نوع درس فقط برای دانشجویانی که از رشته‌های غیر مرتبط وارد دوره شده‌اند مطابق ضوابط وزارت قابل ارائه است.
۱۷. مشروطی: وضعیت تحصیلی است که دانشجو در یک نیمسال، برحسب مقررات هر دوره تحصیلی، میانگین کمتر از حدنصاب تعیین شده در آن دوره را کسب کرده باشد.
۱۸. رشته تحصیلی: یک شعبه فرعی از شاخه‌های علمی که به لحاظ موضوع دارای قلمرو مشخص و متمایز از سایر شاخه‌های علمی است و به احراز دانش تخصصی، مهارت یا کارآمدی معینی می انجامد.
۱۹. گرایش تحصیلی: به شعبه‌ای از یک رشته که ناظر بر وجه تخصصی آن باشد، اطلاق می شود. اختلاف درس‌ها در دو گرایش

از یک رشته، نباید از ۷۰ درصد کل واحدهای رشته بیشتر باشد.

۲۰. **کاردانی پیوسته:** دوره تحصیلی است که دارندگان مدرک دیپلم، (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی بدون نیاز به گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی) به آن وارد می‌شوند و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کاردانی نائل می‌آیند.

۲۱. **کاردانی ناپیوسته:** دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی) به آن وارد می‌شود و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کاردانی نائل می‌آید.

۲۲. **کارشناسی پیوسته:** دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی) به آن وارد شده و با گذراندن حداقل ۱۳۰ واحد درسی طبق برنامه مصوب به دریافت مدرک کارشناسی نائل می‌آید.

۲۳. **کارشناسی ناپیوسته:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کاردانی (پیوسته یا ناپیوسته) آغاز و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کارشناسی منتهی می‌شود.

۲۴. **کارشناسی ارشد:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی آغاز می‌شود و شامل ۲۸ تا ۳۲ واحد درسی است.

۲۵. **دکتری تخصصی:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی ارشد آغاز می‌شود و شامل ۳۶ واحد درسی است.

۲۶. **گروه آزمایشی:** مجموعه رشته‌های تحصیلی در دوره متوسطه است که با توجه به مواد آزمون مشترک، دسته‌بندی می‌شود.

۲۷. **گروه آموزشی:** بنیادی‌ترین واحد سازمانی دانشگاهی متشکل از تعدادی عضو هیئت‌علمی با تخصص مشترک، در یک رشته علمی خاص یا چند رشته متجانس که به‌منظور ایجاد و اجرای آن رشته تحصیلی در دانشگاه تشکیل می‌شود.

۲۸. **مجموعه امتحانی:** منظور مجموعه امتحانی مندرج در دفترچه ثبت‌نام آزمون سازمان سنجش آموزش کشور است.

۲۹. **شورای آموزشی:** یکی از شوراهای تخصصی در نخستین سطح سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی در امور آموزشی دانشگاه است که به‌منظور ایجاد هماهنگی و تسهیل در امور اجرایی مرتبط با تحصیل دانشجویان در حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی تشکیل می‌شود.

۳۰. **شیوه آموزشی - پژوهشی:** شیوه‌ای تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی که برنامه درسی مربوط به آن، علاوه بر واحدهای درسی، مشتمل بر اجرای یک پروژه تحقیقاتی است که منجر به پایان‌نامه و یا رساله می‌شود.

۳۱. **شیوه مجازی:** شیوه آموزشی در دوره کارشناسی یا کارشناسی ارشد است که دانشجوی آن برابر ضوابط معین پذیرفته و ثبت‌نام می‌شود و به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات، تحصیل می‌کند. در این شیوه دانشجوی نیمه‌حضور یا غیرحضور تحصیل می‌کند.

۳۲. **ارزیابی جامع:** بررسی همه‌جانبه از توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجوی دکتری تخصصی است که پس از گذراندن واحدهای دوره برگزار می‌شود.

۳۳. **راهنمای آموزشی:** عضو هیئت‌علمی آگاه و مسلط به امور آموزشی و پژوهشی است که از سوی دانشگاه انتخاب می‌شود تا از تاریخ ورود تا پایان دوره تحصیلی، راهنمای تحصیل دانشجویان در دوره کاردانی و کارشناسی باشد.

۳۴. **پایان‌نامه:** مستند علمی است که در فرایند تحصیل دانشجوی دوره کارشناسی ارشد و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی و باراهنمایی استاد/استادان راهنما و حسب مورد بر اساس استانداردهای پژوهشی تدوین می‌شود.

۳۵. **رساله:** مستند علمی است که در فرایند تحصیل دانشجوی دوره دکتری تخصصی و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی، با راهنمایی استاد/استادان راهنما و بر اساس استانداردهای پژوهشی باهدف توسعه مرزهای دانش تدوین می‌شود.
۳۶. **استاد راهنما:** یکی از اعضای هیئت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در انجام پایان نامه یا رساله بر عهده دارد.
۳۷. **استاد مشاور:** یکی از اعضای هیئت علمی و یا فرد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام پروژه، پایان نامه و یا رساله بر عهده دارد.
۳۸. **هیئت داوران:** اعضای هیئت علمی یا افراد متخصص دارای صلاحیت دانشگاهی هستند که برای ارزیابی کمی و کیفی پایان نامه و یا رساله دانشجو در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی مطابق دستورالعمل اجرایی مصوب دانشگاه انتخاب می‌شوند.
۳۹. **دانشگاه جامع و معین دولتی استان موضوع آیین نامه مذکور:** آذربایجان شرقی (دانشگاه تبریز)، آذربایجان غربی (دانشگاه ارومیه)، اردبیل (دانشگاه محقق اردبیلی)، اصفهان (دانشگاه اصفهان)، البرز (دانشگاه خوارزمی)، ایلام (دانشگاه ایلام)، بوشهر (دانشگاه خلیج فارس)، تهران (دانشگاه تهران)، چهارمحال و بختیاری (دانشگاه شهرکرد)، خراسان جنوبی (دانشگاه بیرجند)، خراسان شمالی (دانشگاه بجنورد)، خراسان رضوی (دانشگاه فردوسی مشهد)، خوزستان (دانشگاه شهید چمران اهواز)، زنجان (دانشگاه زنجان)، سمنان (دانشگاه سمنان)، سیستان و بلوچستان (دانشگاه سیستان و بلوچستان)، فارس (دانشگاه شیراز)، قزوین (دانشگاه امام خمینی (ره) قزوین)، قم (دانشگاه قم)، کردستان (دانشگاه کردستان)، کرمان (دانشگاه شهید باهنر کرمان)، کرمانشاه (دانشگاه رازی)، کهگیلویه و بویراحمد (دانشگاه یاسوج)، گلستان (دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان)، گیلان (دانشگاه گیلان)، لرستان (دانشگاه لرستان)، مازندران (دانشگاه مازندران)، مرکزی (دانشگاه اراک)، هرمزگان (دانشگاه هرمزگان)، همدان (دانشگاه بوعلی سینا)، یزد (دانشگاه یزد)
۴۰. **هزینه های رفاهی:** منظور تسهیلات و امکانات غیر آموزشی مانند کمک هزینه های خوابگاه، تغذیه، ایاب و ذهاب و سایر مواردی که توسط دانشگاه به صورت رایگان یا یارانه ای به دانشجو تخصیص می یابد.